

УДК 334.722:338. 332

DOI: 10.32342/2074-5354-2023-2-59-4

Б.В. ПОГРИЩУК,

доктор економічних наук, професор, директор Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця (Україна)

<https://orcid.org/0000-0001-6974-1083>

В.І. МЕЛЬНИК,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, обліку та оподаткування Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця (Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-8587-1192>

Н.В. ДОБІЖА,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету,

м. Вінниця (Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-8277-7977>

ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Підприємницькому сектору відводиться допоміжна роль у насиченні ринку товарами та послугами, розвитку здорової конкуренції, що ставить проблему формування підприємницького потенціалу на особливе місце та свідчить про актуальність даної проблеми в дослідженнях сучасної економіки. наука.

Мета роботи – обґрунтувати організаційно-економічні основи формування підприємницького потенціалу в аграрній сфері. Завдання дослідження полягають у висвітленні аспектів структурності, ефективності та існуючих залежностей у розвитку аграрної сфери; вплив соціально-економічних факторів на формування підприємницького потенціалу; обґрунтування перспективних видів підприємництва в аграрній сфері.

Обґрунтування структурних елементів прояву сутності аграрної сфери, що впливають на формування підприємницького потенціалу за рахунок ефективності та наявних залежностей у розвитку, дало можливість визначити перспективні напрями розвитку аграрної сфери. До них відносять: розширення діяльності та виробництво нових видів продукції, надання різноманітних послуг, зокрема фінансових, інформаційних та консультативних, а також розвиток інноваційного підприємництва, орієнтованого не лише на внутрішній ринок збуту, а й на світові ринки сільськогосподарської продукції.

У статті акцентовано увагу на розвиток інноваційного підприємництва як основи зміцнення економічного потенціалу сільської місцевості. Складовими розвитку системи; створення системи навчання інноваційних менеджерів; мотивація праці в аграрній інноваційного підприємства є: розвиток інфраструктури; генерація наукових знань та інновацій сфери; інвестицій-

на підтримка інноваційних технологічних процесів; використання новітніх технологій; розширення інтеграційних зв'язків між суб'єктами економічних відносин.

Доведено, що реалізація організаційно-економічних заходів щодо розвитку різних форм і видів підприємництва в аграрній сфері сприятиме вирішенню низки проблемних питань, пов'язаних із: підвищенням рівня зайнятості та зменшенням міграційних процесів; забезпеченням дотримання високого рівня якості та товарності продукції; регулюванням та розширенням напрямів збуту продукції; підвищенням рівня обізнаності у фінансово-економічних питаннях розвитку підприємництва за рахунок зміцнення наукового та освітнього середовища; розвитком виробничої та соціальної інфраструктури, а також підвищенням ефективності їх використання.

Ключові слова: підприємницький потенціал, аграрна сфера, підприємництво, сільськогосподарське виробництво, глобалізація, інновації, інноваційне підприємництво, сільські території

JEL classification: O13, O33, O40, Q13, Q17

Постановка проблеми. Один з важливих державних пріоритетів України – стати повноправним і активним учасником глобальних економічних процесів. Важливо враховувати, що ефективна участь України у глобальних економічних процесах передбачає, що такі питання, як дотримання дії об'єктивних ринкових законів та окреслених в угодах інших цінностей, мають бути вищими за окремі вузькі економічні уподобання, інакше така економічна інтеграція набуватиме викривленого й неефективного характеру, а державу в глобальному середовищі вважатимуть непослідовним і ненадійним партнером [1, с. 9]. **Аграрний сектор зазнав суттєвих втрат унаслідок повномасштабної війни РФ проти України:** значних збитків зазнало рослинництво; суттєво постраждала тваринницька галузь. Відбулася значна втрата виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектора та частини об'єктів інфраструктури зберігання та первинної переробки сільськогосподарської продукції, ускладнення збуту продукції на зовнішні ринки [2]. Саме на підприємницький сектор значною мірою покладається забезпечувальна роль у насиченості ринку товарами та послугами, розвитку здорової конкуренції, що ставить проблему формування підприємницького потенціалу на особливе місце та показує актуальність даного питання у сучасних наукових дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку аграрної

сфери досліджували такі науковці, як: О.В. Алексеева, Ф.А. Важинський, Я.М. Гадзало, О.Ю. Івченкова, К.М. Крикуненко, В.Р. Крупа, О.М. Крупа, Л.Ю. Леваєва, Ю.Я. Лузан, Л.О. Мармуль, Є. Палійчук, В.С. Півторак, Б.В. Хахула, І.О. Цимбалюк та ін. Досліджуючи питання прояву сутності структури аграрної сфери, І. Цимбалюк та Л. Риковська виділили основні структурні прояви та залежності, що визначають результат взаємодії різноманітних впливів та формують загальну структуру аграрної сфери [3]. Погоджуючись з автором щодо побудови таких залежностей, вважаємо за доцільне в контексті формування підприємницького потенціалу доповнити проведену структурузацію в частині залежностей від інституційного середовища та вітчизняних особливостей, традицій ведення підприємницької діяльності в аграрній сфері. В.Р. Крупа та О.М. Крупа [4] розглянули теоретичну суть підприємницького потенціалу сільських територій, визначили його складові та особливості, умови та чинники формування потенціалу, а також обґрунтували заходи щодо його реалізації в сучасному економічному середовищі. Погоджуємося з думкою авторів, що підприємницький потенціал переважно реалізується через малі форми господарювання, зокрема фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи, приватні селянські господарства. Досить слушно у своїх працях Л.О. Мармуль та Л.Ю. Леваєва [5] наголошують на потребі відтворення потенціалу аграрних

підприємств на засадах удосконалення методології ідентифікації, організаційно-економічного механізму використання та системного управління розвитком. У проведеному дослідженні Б.В. Хахула [6] зосередив увагу на питаннях впливу інновацій на прискорення науково-технічного прогресу в аграрному секторі України. Зокрема у дослідженні відзначено, що сукупного додаткового ефекту, який отримується безпосередньо у виробництві від науково-технічного прогресу, недостатньо для фінансування науково-технічної сфери галузі. Тому у всіх країнах науково-технічна сфера фінансується з державного бюджету. І чим більше виділяється коштів на розвиток науки, тим вищі темпи розвитку науково-технічного прогресу. Така закономірність протягом останнього століття стійко проглядається, особливо у державах із досить високим рівнем розвитку науково-технічного потенціалу. Відтак у розвитку підприємницького потенціалу в аграрній сфері вагому роль продовжує відігравати рівень державної підтримки. О.Ю. Івченкова, К.М. Крикуненко [7], досліджуючи сутність інноваційного підприємництва як елемента організаційно-економічної системи, зазначають, що підприємництво – це перший крок, а інноваційний процес – це метод роботи сучасної економіки. Не всяке підприємство є інноваційним, а лише те, яке дозволяє перетворити підприємницький дохід у результаті створення виробництва, використання чи дифузії інноваційного продукту. Проте питання щодо обґрунтування організаційно-економічних засад формування підприємницького потенціалу в аграрній сфері є недостатньо дослідженим.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є обґрунтування організаційно-економічних засад формування підприємницького потенціалу в аграрній сфері. Завдання дослідження передбачають висвітлення аспектів структуризації, результативності та наявних залежностей у розвитку аграрної сфери; впливу соціально-економічних чинників на формування підприємницького потенціалу; обґрунтування перспективних видів підприємництва в аграрній сфері.

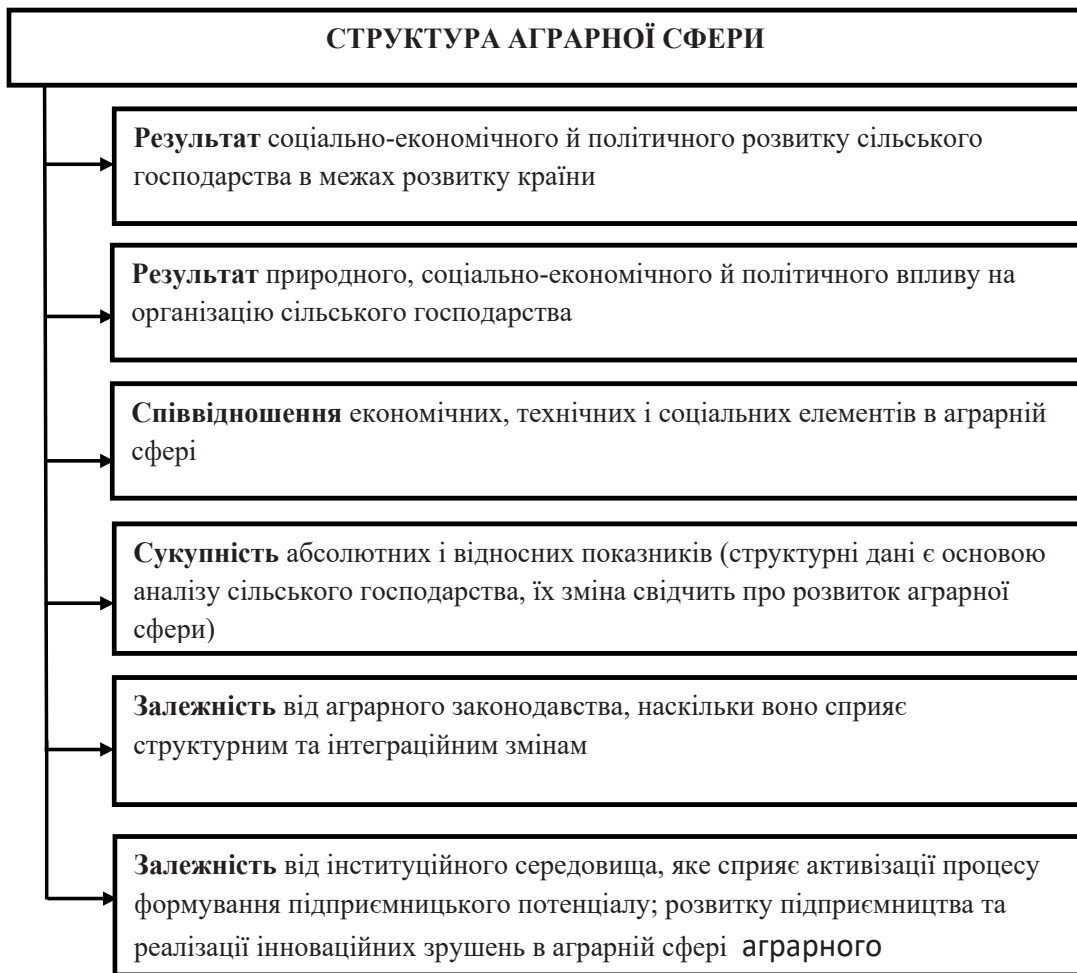
Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне функціонування господарства країни в цілому і добробут людей залежать від розвитку аграрного сектора. Аграрна сфера економіки характеризується доволі специфічними відносинами, які виникають між господарюючими суб'єктами з питань привласнення та використання землі як основного фактора виробництва, що є головною відмінністю аграрного сектора від інших секторів економіки. Україну дедалі частіше називають аграрною країною [8].

Аграрна сфера поєднує виробництво сільськогосподарської продукції, сектор первинної переробки продукції, підприємства, що обслуговують виробничий сектор, а також забезпечують реалізацію виготовленої продукції та розвиток об'єктів соціальної інфраструктури у поєднанні із системою державного регулювання на регіональному, загальнодержавному та міждержавному рівнях. Складові прояву сутності аграрної сфери відображено на рис. 1.

Аграрна структура охоплює базову галузь матеріального виробництва, одну з головних сфер діяльності населення; постачання продовольства й сільськогосподарської сировини, а також спосіб життя для значної частини населення та особливості сільськогосподарського виробництва, що формують специфіку аграрних відносин [3].

Структурні елементи прояву сутності структури аграрної сфери через результативність та наявність залежностей у розвитку включають: результати соціально-економічного, політичного й природно-кліматичного впливів, що базуються на співвідношенні економічних, технічних і соціальних елементів та включають сукупність аналітичних показників й залежать від сприятливого інституційного середовища для активізації процесу формування підприємницького потенціалу, розвитку підприємництва та реалізації інноваційних зрушень в аграрній сфері.

Підприємництво в аграрній сфері відзначається наявністю суттєвих перешкод, які стримують його розвиток. 3

Рис. 1. Прояв сутності структури аграрної сфери

Доповнено [3].

метою розв'язання назрілих проблем особливо важливо створити належне інституціональне середовище, що сприятиме активізації процесів розвитку аграрного підприємництва. Разом із тим вважаємо за доцільне залучати державу в ролі прискорювача процесу розвитку підприємницької діяльності, особливо в аграрній сфері [9].

На сьогодні створено Україною інституційне середовище, зокрема законодавча база і система державного управління виявилися недостатніми для ефективного розвитку національної економіки, в тому числі з урахуванням розширення участі в глобальних економічних

процесах у багатьох сферах економічної діяльності, включаючи аграрний сектор України [1].

Саме особливості та прояв сутності аграрної сфери мають значний вплив на формування підприємницького потенціалу у сільській місцевості. Так, розвиток підприємництва має специфічні особливості, зумовлені історично закріпленими звичаями, традиціями, менталітетом. Суб'єкти підприємницької діяльності аграрної сфери функціонують в умовах інституціонального середовища зі специфічними елементами власної культури, каналами міжособистісних взаємозв'язків та внутрішніми й зовнішніми фактора-

ми, що мають прямий або опосередкований вплив на їхню діяльність [10, с.141]. Проте наявна система інституційного забезпечення розвитку підприємництва в аграрному секторі не спроможна повною мірою забезпечити зростання зацікавленості серед населення щодо зайнятості на селі та зумовлює відтік економічно активних, молодих, креативних фахівців до міст або за кордон, посилюючи процеси внутрішньої та зовнішньої міграції. Крім того, низький рівень активності у підприємницькій діяльності серед сільського населення визначається низкою наявних проблем, зокрема щодо самостійного управління та господарювання: брак відповідних знань, навичок та досвіду; кризові явища та процеси; економічна; фінансова нестабільність та невизначеність.

Відтак вважаємо за доцільне до перспективних видів діяльності в аграрній сфері віднести також надання інформаційних, фінансових та консультаційних послуг. Перспективні види підприємництва в аграрній сфері відображено на рис. 2.

Як зазначають Л.О. Мармуль та Л.Ю. Леваєва: «Значно покращити стан фінансово-інвестиційного забезпечення товаровиробників як важливого чинника процесів відтворення ресурсного потенціалу спроможне державно-приватне партнерство, розширення соціальної відповідальності бізнесу, регулювання державою інтервенційних цін реалізації сільськогосподарської продукції, а також надання кредитів з метою відтворення матеріально-технічних ресурсів підприємствам малого і середнього бізнесу в аграрній сфері» [5]. Надання субсидій щодо частини вартості інвестованого капіталу сприятиме зниженню рівня грошових витрат для позичальників за користування кредитом, що сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної стійкості аграрних підприємств, формуванню виробничо-ресурсного потенціалу на засадах розширеного відтворення.

Активізація підприємницької діяльності забезпечує динамізм розвитку національної економіки та виведення її на

Рис. 2. Перспективні види підприємництва в аграрній сфері
Розвинуто ідею [4].

ринковий шлях. Створення нових робочих місць і впровадження інновацій, розвиток нових ринків та видів бізнесу, зростання податкових надходжень і грошових доходів населення у більшості країн світу відбуваються саме завдяки підприємницькій діяльності. Підприємництво є одним з основних факторів формування і розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки, будучи основою розвитку як окремих секторів економіки, так і держави загалом [9, с.10].

Провідну роль у формуванні підприємницького потенціалу аграрної сфери відіграє науково-технічний прогрес, розвиток інноваційного підприємництва, вплив чинників та особливостей сільськогосподарського виробництва, загальне економічне зростання, сприяння інноваційному розвитку на державному рівні. Погоджуємось з думкою Б.В. Хахули, що саме інноваційна діяльність на основі результатів наукових досліджень веде до створення нового конкурентоспроможного продукту, нової послуги, що, насамкінець, позитивно позначилося на результатах фінансово-господарської діяльності [6, с. 80].

На особливу увагу заслуговує розвиток інноваційного підприємництва, що є важливим напрямом економічного зростання та розвитку сільських територій. Саме інноваційне підприємництво орієнтоване на виробництво нетрадиційних та малопоширених видів сільськогосподарської продукції та надання різноманітних послуг.

Інноваційне підприємство доцільно трактувати як підприємство, яке: провадить комплексне новаторство; здійснює науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи та / або робить закупівлі нових продуктів та / або технологій; на систематичній основі впроваджує нові науково-технічні рішення у новий чи удосконалений продукт та / або технологічний процес, та / або організацію діяльності; відзначається високим рівнем фінансування інноваційної діяльності; володіє правами інтелектуальної власності; розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти, обсяг випуску яких у грошо-

вому вимірі перевищує 70% загального обсягу виробництва [7].

Розвиток інноваційного підприємництва в сучасних умовах є шляхом до економічного зміцнення країни, оскільки завдяки інноваціям підвищується конкурентоспроможність галузей, що має наслідком додаткове залучення нових інвестиційних ресурсів. Інноваційне підприємництво є особливим процесом новаторської діяльності, що зосереджується на пошуку нових можливостей та комерціалізації нововведень у господарській діяльності. Для такого різновиду підприємництва характерним є новаторський стиль мислення, організації діяльності та управління, готовність приймати виклики та ризики у процесі реалізації інноваційних проєктів.

Як суспільно-економічний процес слід розглядати інноваційне підприємництво, що надає змогу створювати більш досконалі, поліпшені за своїми характеристиками продукти, надавати послуги або впроваджувати технології шляхом комерційного використання впроваджених нововведень на підприємстві. Такий різновид сучасного ведення бізнесу формує темпи економічного зростання, впливає на конкурентоспроможність товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Основними складовими розвитку системи інноваційного підприємництва як основи зміцнення економічного потенціалу сільських територій вважаємо [11]: розвиток інфраструктури, генерації наукових знань та інновацій; створення системи підготовки менеджерів; стимулювання мотивації праці шляхом підвищення оплати праці працівникам села; інвестиційне забезпечення інноваційних технологічних процесів; використання high-tech технологій і поступовий перехід до high-Ime; розширення інтеграційних зв'язків між суб'єктами економічних відносин.

Забезпечення сталого розвитку аграрної сфери та формування підприємницького потенціалу потребує впровадження новітніх технологій, наукових досягнень та світового досвіду госпо-

дарювання, що матиме наслідком вихід на новий техніко-технологічний рівень аграрного виробництва та використання ресурсного потенціалу.

З розвитком підприємництва в аграрній сфері тісно пов'язаний розвиток сільських територій, що потребує належної організаційної, інституційної, фінансової та інформаційної підтримки на місцевому, регіональному та державному рівнях.

Проте внаслідок бойових дій частина працівників сільгоспідприємств та фермерів була вимушена не тільки припинити економічну діяльність в аграрному секторі, а й змінити місце проживання. Перспектива відновлення їх економічної діяльності на власних землях є невизначеною, що може призвести до їх виходу з аграрного бізнесу або зміни спеціалізації. У складному становищі опинилися дрібнотоварні виробники, які вирощували сезонну продукцію, відігравали важливу роль у забезпеченні зайнятості й доходів сільського населення [2].

Серед організаційних проблем, які гальмують розвиток сільськогосподарського виробництва на базі малих підприємств науковці виділяють такі: недосконалість правової захищеності фермерів (селян) від бюрократизму апарату держави та великих сільськогосподарських підприємств; складнощі з реєстрацією підприємства, формуванням пакета документів для початківців-підприємців; відсутність потрібного власного капіталу; проблеми з постачанням ресурсів й збутом виробленої продукції; відсутність матеріально-технічної бази через слабку фінансову підтримку і недостатнє кредитне забезпечення; низький рівень організації кооперування фермерів, створення асоціацій [12].

Важливим у розвитку підприємництва є й поглиблення міжнародного співробітництва з науковими партнерами та інноваційними підприємствами, що формує передумови для безпосереднього доступу до найважливіших сучасних та майбутніх наукових та економічних просторів. Така кооперація стає дедалі важливішою завдяки визначній ролі України

в рамках політики добросусідства із країнами Європейського Союзу. Реалізація системи заходів організаційно-економічного характеру, що узгоджені з концептуальними засадами розвитку інноваційного підприємництва, сприятиме своєчасному й ефективному впровадженню якісних інновацій для розвитку сільських територій.

Реалізація організаційно-економічних заходів щодо розвитку різних форм та видів підприємництва в аграрній сфері сприятиме вирішенню низки проблемних питань щодо:

- забезпечення умов для реалізації підприємцями всього комплексу сільськогосподарських робіт з дотриманням високого рівня якості та товарності продукції, проходження процедур сертифікації та стандартизації;

- підвищення рівня зайнятості та зменшення міграційних процесів на сільських територіях;

- врегулювання та розширення напрямів збуту продукції, збереження та продовження зернової ініціативи, а також продукції, що виготовляють особисті селянські господарства у надлишковій кількості;

- зростання рівня обізнаності в фінансово-економічних питаннях розвитку підприємництва через зміцнення науково-освітнього середовища;

- реалізації проектів оновлення та відбудови об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури, а також підвищення ефективності їх використання.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Обґрунтування структурних елементів прояву сутності аграрної сфери, що впливають на формування підприємницького потенціалу через результативність та наявні залежності у розвитку надало можливість виділити перспективні напрями розвитку аграрної сфери. До них віднесено: розширення видів діяльності та виробництва нових видів продукції; надання різноманітних послуг, зокрема фінансових, інформаційних та консультативних, а також розвиток інноваційного підприємництва, орієнтованого не лише на внутрішній ри-

нок збуту, а й на глобальні ринки сільськогосподарської продукції. Одним з перспективних напрямів розвитку аграрної сфери вважаємо інноваційну діяльність, що базується на використанні нестандартних методів зростання рівня результативності структурних складових аграрної сфери.

До складових розвитку системи інноваційного підприємництва як основи зміцнення економічного потенціалу сільських територій належать: розвиток інфраструктури; генерації наукових знань та інновацій; створення системи підготовки інноваційних менеджерів; мотивація праці в аграрній сфері; інвестиційне забезпечення інноваційних технологічних процесів; використання новітніх технологій; розширення інтеграційних зв'язків між суб'єктами економічних відносин.

Реалізація організаційно-економічних заходів щодо розвитку різних форм

та видів підприємництва в аграрній сфері сприятиме вирішенню низки проблемних питань щодо: реалізації підприємцями всього комплексу сільськогосподарських робіт з дотриманням високого рівня якості та товарності продукції; підвищення рівня зайнятості та зменшення міграційних процесів; врегулювання та розширення напрямів збуту продукції; зростання рівня обізнаності в фінансово-економічних питаннях розвитку підприємництва через зміцнення науково-освітнього середовища; реалізації проєктів оновлення та відбудови об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури, а також підвищення ефективності їх використання.

Перспективи подальших досліджень вбачаються нами у розробці заходів щодо підвищення конкурентоспроможності вітчизняного підприємництва як структурної складової національної економіки.

Список використаної літератури

1. Гадзало Я.М., Лузан Ю.Я. Розвиток аграрного сектора економіки України в умовах євроінтеграції. *Економіка АПК*. 2021. № 8. С. 6–17. URL: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202108006> (дата доступу 11.03.2023)
2. Аграрний сектор економіки: підсумки 2022 року та прогноз на 2023 рік. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ahrarynyy-sektor-ekonomiky-pidsumky-2022-ta-prohnoz-na-2023-rik> (дата доступу 18.03.2023)
3. Цимбалюк І., Риковська Л. Теоретичний аналіз сутності та складників дефініції «аграрна сфера». *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. №4. С. 13–19.
4. Крупа В.Р., Крупа О.М. Реалізація підприємницького потенціалу сільських територій: сучасні умови та перспективи. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6417> (дата доступу 17.03.2023)
5. Мармуль Л.О., Леваєва Л.Ю. Відтворення потенціалу аграрних підприємств на засадах удосконалення методології ідентифікації, організаційно-економічного механізму використання та системного управління розвитком. *Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/8.pdf (дата доступу 10.03.2023)
6. Хахула Б.В. Інновації, як чинник прискорення науково-технічного прогресу в аграрному секторі України. *Агросвіт*. 2022. №10. С. 79–85.
7. Івченкова О.Ю., Крикуненко К.М. Інноваційне підприємництво як складова стратегії розвитку економіки України. *Економічний вісник Донбасу*, 2018. № 3(53). С. 141–146.
8. Палійчук Є., Пінцак С., Свирид К. Аграрне підприємництво та його місце в економіці України. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/252544> (дата доступу 07.03.2023)
9. Алексєєва О.В. Підприємництво: сутність та особливості розвитку в аграрній сфері. *Економіка АПК*. 2019. № 10. С. 98.

10. Півторак В.С. Інституціональні особливості розвитку аграрного підприємництва. *Економіка АПК*. 2012. №8. С. 139–143.
11. Мельник В.І., Погріщук О.Б. Економічний потенціал розвитку сільських територій в умовах євроінтеграційних процесів перспективи зміцнення. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. №3. С. 38–48.
12. Важинський Ф.А. Пріоритети розвитку підприємницького потенціалу сільських територій. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. № 26. С. 73–78.

References

1. Hadzalo, Ya.M. & Luzan, Yu.Ya. (2021). *Rozvytok ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh yevrointehratsii* [Development of the agricultural sector of Ukraine's economy under European integration]. *Ekonomika APK*, 8, pp. 6-17 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202108006> (date of access 11.03.2023)
2. *Ahrarnyy sektor ekonomiky: pidsumky 2022 ta prohnoz na 2023 rik*. [The agricultural sector of the economy: the results of 2022 and the forecast for 2023. National Institute of Strategic Studies]. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ahrarnyy-sektor-ekonomiky-pidsumky-2022-ta-prohnoz-na-2023-rik> (date of access 18.03.2023)
3. Tsymbalyuk I., Rykovs'ka L. (2017). *Teoretychnyy analiz sutnosti ta skladnykh definitsiyi "ahrarna sfera"*. [Theoretical analysis of the essence and components of the definition "agrarian sphere". *Economic magazine of Lesya Ukrainka East European National University*]. 2017. no.4. pp.13-19.
4. Krupa V.R., Krupa O.M. *Realizatsiya pidpryyemnyts'koho potentsialu sil's'kykh terytoriy: suchasni umovy ta perspektyvy*. [Realization of the entrepreneurial potential of rural areas: modern conditions and prospects. *Efficient economy*]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6417> (date of access 17.03.2023)
5. Marmul' L.O., Levayeva L.YU. *Vidtvorennya potentsialu ahrarnykh pidpryyemstv na zasadakh udoskonalennya metodolohiyi identyfikatsiyi, orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu vykorystannya ta systemnoho upravlinnya rozvytkom*. [Reproduction of the potential of agricultural enterprises on the basis of improvement of identification methodology, organizational and economic mechanism of use and systematic management of development. *Efficient economy*]. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/8.pdf (date of access 10.03.2023)
6. Khakhula B.V. (2017). *Innovatsiyi, yak chynnyk pryskorennya naukovo-tekhnichnoho prohresu v ahrarnomu sektori Ukrayiny*. [Innovations as a factor of acceleration of scientific and technical progress in the agricultural sector of Ukraine. *Agrosvit*]. 2022. no. 10. pp.79-85.
7. Ivchenkova O. YU., Krykunencko K.M. (2018). *Innovatsiyne pidpryyemnytstvo yak skladova stratehiyi rozvytku ekonomiky Ukrayiny*. [Innovative entrepreneurship as a component of the development strategy of the economy of Ukraine. *Economic Bulletin of Donbass*]. 2018. no. 3(53). pp.141-146.
8. Paliychuk E., Pintsak S. , Svyryd K. *Ahrarne pidpryyemnytstvo ta yoho mistse v ekonomitsi Ukrayiny*. [Agricultural entrepreneurship and its place in the economy of Ukraine]. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/252544> (date of access 07.03.2023)
9. Alyeksyeveva O.V. (2019). *Pidpryyemnytstvo: sutnist' ta osoblyvosti rozvytku v ahrarniy sferi*. [Entrepreneurship: the essence and peculiarities of development in the agrarian sphere. *Economy of agro-industrial complex*]. 2019. no. 10, pp. 98.
10. Pivtorak V.S. (2012). *Instytutsional'ni osoblyvosti rozvytku ahrarnoho pidpryyemnytstva*. [Institutional features of the development of agrarian entrepreneurship. *Economy of agro-industrial complex*]. 2012. no. 8. pp.139-143.
11. Mel'nyk V.I., Pohrishchuk O.B. (2017). *Ekonomichnyy potentsial rozvytku sil's'kykh terytoriy v umovakh yevrointehratsiynnykh protsesiv perspektyvy zmitsnennya*. [The economic

potential of the development of rural areas in the context of European integration processes, the prospects for strengthening. Bulletin of the Ternopil National Economic University]. 2017. no. 3. pp. 38–48.

12. Vazhyns'kyy F.A. (2016). *Priorytety rozvytku pidpryyemnyts'koho potentsialu sil's'kykh terytoriy* [Priorities for the development of entrepreneurial potential in rural areas. Scientific bulletin of NLTU of Ukraine]. 2016. no. 26. pp. 73-78.

ENTREPRENEURIAL POTENTIAL OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT

Borys V. Pohrishchuk, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics of the West Ukrainian National University, Vinnytsia (Ukraine).

E-mail: pohrishchuk70@gmail.com

Viktoria I. Melnyk, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics of the West Ukrainian National University, Vinnytsia (Ukraine).

E-mail: melnyk.vc@gmail.com

Natalia V. Dobizha, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics of the West Ukrainian National University, Vinnytsia (Ukraine).

E-mail: n.dobizha81@gmail.com

DOI: 10.32342/2074-5354-2023-2-59-4

Keywords: *entrepreneurial potential, agrarian sphere, entrepreneurship, agricultural production, globalization, innovations, innovative entrepreneurship, rural areas*

JEL classification: *O13, O33, O40, Q13, Q17*

The entrepreneurial sector is entrusted with a supporting role in saturating the market with goods and services, developing healthy competition, which puts the problem of forming entrepreneurial potential in a special place and shows the relevance of this issue in the research of modern science.

The purpose of the work is to substantiate the organizational and economic foundations for the formation of entrepreneurial potential in the agrarian sphere. The objectives of the study include highlighting the aspects of structuring, effectiveness and existing dependencies in the development of the agrarian sector; the influence of socio-economic factors on the formation of entrepreneurial potential; substantiation of promising types of entrepreneurships in the agrarian sphere.

Substantiation of the structural elements of the manifestation of the essence of the agrarian sphere, which influences the formation of entrepreneurial potential due to the effectiveness and existing dependencies in development, provided an opportunity to determine the promising directions of the development of the agrarian sphere. These include: the expansion of activities and production of new types of products, provision of various services, in particular financial, informational and advisory, as well as development of innovative entrepreneurship, oriented not only to the domestic sales market, but also to the global markets of agricultural products.

The work focuses on the development of innovative entrepreneurship as a basis for strengthening the economic potential of rural areas. The components of the development of the system of innovative entrepreneurship as a basis for strengthening the economic potential of rural areas include: infrastructure development; generation of scientific knowledge and innovations; creation of a training system for innovative managers; motivation of labor in the agrarian sphere; investment support for innovative technological processes; use of the latest technologies; expansion of integration ties between subjects of economic relations.

It has been proven that the implementation of organizational and economic measures for the development of various forms and types of entrepreneurship in the agrarian sphere will contribute to solving a number of problematic issues related to: increasing the level of employment and reducing migration processes; ensuring compliance with a high level of product quality and marketability; regulation and expansion of product sales directions; raising the level of awareness in financial and economic issues of entrepreneurship development by strengthening the scientific and educational environment; development of industrial and social infrastructure, as well as increasing the efficiency of their use.

Одержано 16.12.2023.